

DOMSTOLENS DOM (Store Afdeling)

16. marts 2010*

I sag C-325/08,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 234 EF, indgivet af cour de cassation (Frankrig) ved afgørelse af 9. juli 2008, indgået til Domstolen den 17. juli 2008, i sagen:

Olympique Lyonnais SASP

mod

Olivier Bernard,

Newcastle UFC,

har

* Processprog: fransk.

DOMSTOLEN (Store Afdeling)

sammensat af præsidenten, V. Skouris, afdelingsformændene K. Lenaerts og P. Lindh, samt dommerne C.W.A. Timmermans, A. Rosas, P. Kūris, E. Juhász, A. Borg Barthet og M. Ilešić (refererende dommer),

generaladvokat: E. Sharpston
justitssekretær: kontorchef M.-A. Gaudissart,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 5. maj 2009,

efter at der er afgivet indlæg af:

- Olympique Lyonnais SASP ved avocat J.-J. Gatineau
- Newcastle UFC ved avocats SCP Celice-Blancpain-Soltner
- den franske regering ved G. de Bergues og A. Czubinski, som befuldmægtigede
- den italienske regering ved I. Bruni, som befuldmægtiget, bistået af avvocato dello Stato D. Del Gaizo

- den nederlandske regering ved C.M. Wissels og M. de Grave, som befuldmægtigede
- Det Forenede Kongeriges regering ved S. Ossowski, som befuldmægtiget, bistået af barrister D.J. Rhee
- Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved M. Van Hoof og G. Rozet, som befuldmægtigede,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 16. juli 2009,

afsagt følgende

Dom

- ¹ Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 39 EF.
- ² Anmodningen er blevet fremsat i forbindelse med en tvist mellem Olympique Lyonnais SASP (herefter »Olympique Lyonnais«) på den ene side og Olivier Bernard, en professionel fodboldspiller, og Newcastle UFC, en klub efter engelsk ret, på den anden side, i anledning af de sidstnævntes betaling af erstatning, fordi Olivier Bernard ensidigt har opsagt sine forpligtelser i henhold til artikel 23 i »charte du football professionnel pour la saison 1997-1998 de la Fédération française de football« (det franske fodboldforbunds charter for professionel fodbold for sæsonen 1997-1998 (herefter »chartret«)).

Retsforskrifter*National ret*

- 3 Fodboldspillererhvervet var på tidspunktet for de faktiske omstændigheder i hovedsagen i Frankrig reguleret ved chartret, som havde karakter af en kollektiv overenskomst. Chartrets afsnit III, kapitel IV, vedrørte kategorien »espoir«-spillere, dvs. lovende unge spillere mellem 16 og 22 år, som i henhold til en tidsbestemt kontrakt var ansat som praktikanter i en professionel klub.
- 4 I henhold til chartret havde en »espoir«-spiller forpligtelse til, når den klub, hvor han var blevet uddannet, krævede det, ved uddannelsens afslutning at indgå sin første kontrakt som professionel spiller med denne klub. Chartrets artikel 23, i den version, som finder anvendelse på de faktiske omstændigheder i hovedsagen, bestemte:

»[...]

Ved normalt ophør af kontrakten [som »espoir«-spiller] er klubben berettiget til at kræve, at spilleren indgår en kontrakt som professionel spiller.

[...]«

- 5 Chartret indeholdt ingen bestemmelser om betaling af en godtgørelse til uddannelsesklubben i tilfælde af, at en spiller ved uddannelsens afslutning nægtede at underskrive en kontrakt som professionel spiller med denne klub.
- 6 I et sådant tilfælde havde uddannelsesklubben imidlertid mulighed for at anlægge sag mod »espoir«-spilleren på grundlag af artikel L. 122-3-8 i den franske code de travail for opsigelse af de kontraktlige forpligtelser, som følger af chartrets artikel 23, med henblik på, at den pågældende spiller idømmes betaling af en erstatning. Artikel L. 122-3-8 i den version, som finder anvendelse på de faktiske omstændigheder i tvisten i hovedsagen, bestemte:

»Medmindre andet er aftalt mellem parterne, kan en ansættelseskontrakt om tidsbegrænset ansættelse kun opsiges før tid, hvis der foreligger en alvorlig forseelse eller force majeure.

[...]

Arbejdstagerens tilsidesættelse af disse bestemmelser giver arbejdsgiveren ret til erstatning, som svarer til den påførte skade.«

Twisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

- 7 I løbet af 1997 indgik Olivier Bernard en »espoir«-kontrakt med Olympique Lyonnais for tre sæsoner med virkning fra den 1. juli 1997.

- 8 Før udløbet af denne kontrakt tilbød Olympique Lyonnais Olivier Bernard en kontrakt som professionel spiller for en periode af et år fra den 1. juli 2000.
- 9 Olivier Bernard afslog at underskrive den nævnte kontrakt og indgik i august 2000 en kontrakt som professionel spiller med Newcastle UFC.
- 10 Da denne kontrakt kom til Olympique Lyonnais' kendskab, sagsøgte den Olivier Bernard ved conseil de prud'hommes i Lyon med påstand om, at han og Newcastle UFC i fællesskab tilpligtedes at betale den erstatning. Olympique Lyonnais nedlagde påstand om betaling af 53 357,16 EUR, hvilket ifølge forelæggelsesafgørelsen svarer til den løn, Olivier Bernard ville have modtaget for et år, hvis han havde underskrevet den kontrakt, han var blevet tilbudt af Olympique Lyonnais.
- 11 Conseil de prud'hommes fandt, at Olivier Bernard ensidigt havde opsagt sin kontrakt, og tilpligtede ham og Newcastle UFC til i fællesskab at betale Olympique Lyonnais en erstatning på 22 867,35 EUR.
- 12 Cour d'appel de Lyon ophævede denne afgørelse. Det var i det væsentlige denne rets opfattelse, at en spillers forpligtelse til ved uddannelsens afslutning at indgå en kontrakt som professionel spiller med uddannelsesklubben ligeledes omfattede et dermed forbundet forbud mod, at denne spiller indgår en sådan kontrakt med en klub i en anden medlemsstat, hvilket udgør en tilsidesættelse af artikel 39 EF.
- 13 Olympique Lyonnais appellerede dommen afsagt af cour d'appel de Lyon.

- 14 Cour de cassation er af den opfattelse, at selv om chartrets artikel 23 ikke formelt forbød en ung spiller at indgå en kontrakt som professionel spiller med en klub i en anden medlemsstat, forhindrede denne bestemmelse ham i at indgå en sådan kontrakt eller afholdt ham fra at indgå en sådan, for så vidt som en tilsidesættelse af denne bestemmelse kan resultere i idømmelse af en erstatning.
- 15 Cour de cassation har understreget, at tvisten i hovedsagen rejser spørgsmål om fortolkningen af artikel 39 EF, eftersom den rejser spørgsmålet om, hvorvidt en sådan begrænsning kan begrundes under henvisning til målet om at fremme rekruttering og uddannelse af unge professionelle fodboldspillere, som følger af dom af 15. december 1995, Bosman (sag C-415/93, Sml. I, s. 4921).
- 16 På dette grundlag besluttede Cour de cassation at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:
- »1) Er princippet om arbejdskraftens frie bevægelighed, som er fastsat i [artikel 39 EF], til hinder for en national bestemmelse, hvorefter en »espoir-« spiller, der ved udløbet af sin uddannelsesperiode indgår en kontrakt som professionel med en klub i en anden EU-medlemsstat, risikerer at blive idømt en erstatning?
- 2) Udgør behovet for at fremme rekrutteringen og uddannelsen af unge professionelle spillere i bekræftende fald et legitimt formål eller et hensyn af almen interesse, som kan begrunde en sådan begrænsning?«

Om de præjudicielle spørgsmål

- 17 Med sine spørgsmål, som behandles sammen, ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om bestemmelser, hvorefter en »espoir«-spiller risikerer at blive idømt en erstatning, når han ved udløbet af sin uddannelsesperiode indgår en kontrakt som professionel spiller ikke med den klub, hvor han er blevet uddannet, men med en klub i en anden medlemsstat, udgør en begrænsning som omhandlet i artikel 45 TEUF, og om en sådan begrænsning i givet fald kan begrundes under henvisning til behovet for at fremme rekruttering og uddannelse af unge spillere.

Indlæg for Domstolen

- 18 Ifølge Olympique Lyonnais udgør chartrets artikel 23 ikke en hindring for »espoir«-spillerens reelle bevægelsesfrihed, eftersom sidstnævnte, blot betingelsen om betaling af en godtgørelse til sin tidligere klub opfyldes, frit kan indgå en kontrakt som professionel spiller med en klub i en anden medlemsstat.
- 19 Newcastle UFC, den franske, den italienske, den nederlandske og Det Forenede Kongeriges regering samt Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber har derimod gjort gældende, at bestemmelser som de i hovedsagen omhandlede udgør en hindring for arbejdskraftens frie bevægelighed, som i princippet er forbudt.
- 20 Dersom det måtte fastslås, at chartrets artikel 23 udgør en hindring for »espoir«-spillerens frie bevægelighed, er det Olympique Lyonnais' opfattelse, idet den herved baserer sig på Bosman-dommen, at denne bestemmelse kan begrundes i behovet for at fremme rekruttering og uddannelse af unge spillere, for så vidt som den alene tilsigter at gøre det muligt for uddannelsesklubben at få dækket de udgifter til uddannelse, som den har afholdt.

- 21 Newcastle UFC har derimod gjort gældende, at Bosman-dommen tydeligt har side-stillet enhver form for »godtgørelse for uddannelse« med en hindring, der er uforenelig med princippet om arbejdskraftens frie bevægelighed, eftersom rekruttering og uddannelse af unge spillere ikke udgør et tvingende alment hensyn, der kan begrunde en sådan hindring. Newcastle UFC har desuden anført, at i henhold til de i hovedsagen omhandlede bestemmelser fastsættes erstatningen efter vilkårlige kriterier, som ikke kendes på forhånd.
- 22 Den franske, den italienske, den nederlandske og Det Forenede Kongeriges regering samt Kommissionen har gjort gældende, at fremme af rekruttering og uddannelse af unge fodboldspillere i henhold til Bosman-dommen udgør et legitimt hensyn.
- 23 Den franske regering har imidlertid anført, at i henhold til de i hovedsagen omhandlede bestemmelser beregnes den erstatning, som uddannelsesklubben kan gøre krav på, ikke i forhold til udgifterne i forbindelse med uddannelsen, men derimod i forhold til den skade, som klubben har lidt. Ifølge den franske regering og Det Forenede Kongeriges regering opfylder sådanne bestemmelser ikke proportionalitetsbetingelserne.
- 24 Det er den italienske regerings opfattelse, at en godtgørelsesordning kan anses for at udgøre en forholdsæssig foranstaltning med henblik på at nå målet om at fremme rekruttering og uddannelse af unge spillere, forudsat at godtgørelsen fastsættes på grundlag af veldefinerede parametre, som beregnes ud fra de udgifter, som uddannelsesklubben har haft. Denne regering har understreget, at muligheden for at kræve en »godtgørelse for uddannelse« navnlig har betydning for små klubber, som råder over en begrænset struktur og et begrænset budget.
- 25 Den franske, den italienske og Det Forenede Kongeriges regering samt Kommissionen har desuden henvist til Det Internationale Fodboldforbunds (FIFA) regler om status og overførsel af spillere, som trådte i kraft i 2001, det vil sige efter de faktiske omstændigheder i hovedsagen. Heri er indeholdt bestemmelser om beregningen af »godtgørelser for uddannelse«, som finder anvendelse på situationer, hvor en spiller

ved uddannelsesperiodens slutning i en klub i en medlemsstat indgår en kontrakt som professionel spiller med en klub i en anden medlemsstat. Ifølge den franske regering og Det Forenede Kongeriges regering samt Kommissionen er disse bestemmelser i overensstemmelse med proportionalitetsprincippet.

- ²⁶ Den nederlandske regering har mere generelt anført, at der findes almene hensyn i forbindelse med uddannelsesformål, der kan begrunde bestemmelser, i medfør af hvilke en arbejdsgiver, som uddanner en arbejdstager, har ret til at kræve, at denne arbejdstager forbliver i hans tjeneste, eller, hvis han forlader den, har ret til at kræve erstatning. Ifølge denne regering skal en godtgørelse for at kunne anses for forholdsmæssig opfylde to betingelser, nemlig at det beløb, der skal betales, beregnes ud fra de udgifter, som arbejdsgiveren har haft i forbindelse med uddannelse af spilleren, og at der skal tages hensyn til, i hvilket omfang og i hvor lang tid arbejdsgiveren har kunnet drage nytte af denne uddannelse.

Domstolens bemærkninger

Om der foreligger en hindring for arbejdskraftens frie bevægelighed

- ²⁷ Det bemærkes, at i betragtning af Unionens mål henhører sportsudøvelse under EU-retten, for så vidt som der er tale om en økonomisk virksomhed (jf. bl.a. Bosmandommen, præmis 73, og dom af 18.7.2006, sag C-519/04 P, Meca-Medina og Majcen mod Kommissionen, Sml. I, s. 6991, præmis 22).
- ²⁸ Når en sportsaktivitet således har karakter af lønnet arbejde eller præstation af tjenesteydelser mod vederlag, hvilket er tilfældet for hel- eller halvprofessionelle sportsudøveres virksomhed, er den nærmere bestemt omfattet af anvendelsesområdet for

artikel 45 TEUF ff. eller artikel 56 TEUF ff. (jf. bl.a. dommen i sagen Meca-Medina og Majcen, præmis 23 og den deri nævnte retspraksis).

29 Det er i det foreliggende tilfælde ubestridt, at Olivier Bernards lønnede beskæftigelse er omfattet af anvendelsesområdet for artikel 45 TEUF.

30 Det bemærkes dernæst, at det følger af fast retspraksis, at artikel 45 TEUF ikke alene omfatter offentlige myndigheders retsakter, men tillige andre former for regler, hvis formål er at give kollektive bestemmelser for lønarbejde (jf. Bosman-dommen, præmis 82 og den deri nævnte retspraksis).

31 Da arbejdsvilkårene i de forskellige medlemsstater reguleres dels ved love eller administrative bestemmelser, dels ved kollektive overenskomster og andre retsakter, der er indgået eller vedtaget af borgerne, ville en begrænsning af forbuddene i artikel 45 TEUF til offentlige retsakter således skabe en fare for uligheder ved anvendelsen heraf (jf. Bosman-dommen, præmis 84).

32 I det foreliggende tilfælde fremgår det af anmodningen om præjudiciel afgørelse, at chartret har karakter af en national kollektiv overenskomst, således at det er omfattet af anvendelsesområdet for artikel 45 TEUF.

33 Hvad endelig angår spørgsmålet, om nationale bestemmelser som de i hovedsagen omhandlede udgør en begrænsning som omhandlet i artikel 45 TEUF, bemærkes,

at alle EUF-traktatens bestemmelser vedrørende den frie bevægelighed for personer skal gøre det lettere for statsborgere i medlemsstaterne at udøve erhvervsmæssig beskæftigelse af enhver art på hele Unionens område, og at disse bestemmelser er til hinder for foranstaltninger, som kan skade disse borgere, såfremt de ønsker at udøve en erhvervsmæssig beskæftigelse på en anden medlemsstats område (jf. navnlig Bosman-dommen, præmis 94, samt dom af 17.3.2005, sag C-109/04, Kranemann, Sml. I, s. 2421, præmis 25, og af 11.1.2007, sag C-208/05, ITC, Sml. I, s. 181, præmis 31).

- 34 Nationale bestemmelser, som forhindrer eller afskrækker en statsborger i en medlemsstat fra at forlade sit oprindelsesland med henblik på at udøve retten til fri bevægelighed, udgør derfor hindringer for denne frihed, uanset om de finder anvendelse uafhængigt af de pågældende arbejdstageres nationalitet (jf. navnlig Bosman-dommen, præmis 96, Kranemann-dommen, præmis 26, og ITC-dommen, præmis 33).
- 35 Det må konkluderes, at bestemmelser som de i hovedsagen omhandlede, hvorefter en »espoir«-spiller efter sin uddannelsesperiodes afslutning er forpligtet til, idet han i modsat fald vil ifalde erstatningspligt, at indgå sin første kontrakt som professionel spiller med den klub, hvor han er uddannet, kan afholde denne spiller fra at udøve sin ret til fri bevægelighed.
- 36 Selv om sådanne bestemmelser — som anført af Olympique Lyonnais — ikke formelt hindrer denne spiller i at indgå en kontrakt som professionel spiller med en klub i en anden medlemsstat, gør de ikke desto mindre udøvelsen af denne ret mindre attraktiv.
- 37 Det følger heraf, at de nævnte bestemmelser udgør en hindring for arbejdskraftens frie bevægelighed som sikret inden for Unionen i henhold til artikel 45 TEUF.

Om begrundelsen for hindringen for arbejdskraftens frie bevægelighed

- ³⁸ En foranstaltning, som hindrer arbejdskraftens frie bevægelighed, kan kun godkendes, hvis den forfølger et legitimt mål, som er foreneligt med traktaten, og er begrundet i tvingende almene hensyn. Men hertil kræves det desuden, at anvendelsen af en sådan foranstaltning skal være egnet til at sikre gennemførelsen af det pågældende mål og ikke går ud over, hvad der er nødvendigt for at nå det (jf. bl.a. dom af 31.3.1993, sag C-19/92, Kraus, Sml. I, s. 1663, præmis 32, samt Bosman-dommen, præmis 104, Kranemann-dommen, præmis 33, og ITC-dommen, præmis 37).
- ³⁹ Hvad angår professionel sportsudøvelse har Domstolen allerede haft lejlighed til at fastslå, at når henses til den vigtige sociale rolle, som sport og især fodbold har i Unionen, må det erkendes, at målet om at fremme unge spilleres ansættelse og videreuddannelse er legitime mål (jf. Bosman-dommen, præmis 106).
- ⁴⁰ Med henblik på at undersøge, om en ordning, som begrænser den frie bevægelighed for disse spiller, er egnet til at sikre gennemførelsen af det nævnte mål og ikke går videre end nødvendigt for at nå det, skal der — som generaladvokaten har anført i punkt 30 og 47 i forslaget til afgørelse — tages hensyn til de særlige kendetegn ved sport generelt, og fodbold i særdeleshed, samt til sidstnævntes sociale og uddannende funktion. Relevansen af disse elementer understøttes desuden af, at de er nævnt i artikel 165, stk. 1, andet afsnit, TEUF.
- ⁴¹ Det må herved anerkendes, som Domstolen allerede har fastslået, at udsigten til at modtage en udviklings- eller træningsgodtgørelse faktisk kan tilskynde fodboldklubberne til at søge talenter og til at træne unge spillere. (jf. Bosman-dommen, præmis 108).

- 42 Fortjenester fra investeringer foretaget af uddannelsesklubberne med henblik herpå er i sagens natur usikre, eftersom disse klubber dækker udgifter forbundet med samtlig de unge spillere, som de rekrutterer og uddanner, i givet fald gennem flere år, mens kun en del af disse spillere ved udløbet af deres uddannelsesperiode får en professionel karriere, enten i uddannelsesklubben eller i en anden klub (jf. i denne retning Bosman-dommen, præmis 109).
- 43 Desuden opvejes udgifterne til uddannelse af de unge spillere i almindelighed kun delvist af den nytte, som uddannelsesklubben i løbet af uddannelsesperioden drager af disse spillere.
- 44 Under disse omstændigheder ville uddannelsesklubberne kunne afholdes fra at investere i uddannelsen af unge spillere, hvis de ikke kunne få godtgjort de beløb, som de har brugt herpå, i tilfælde af at en spiller ved uddannelsesperiodens udløb indgår en kontrakt som professionel spiller med en anden klub. Dette er navnlig tilfældet for små uddannelsesklubber, hvis investeringer på lokalt plan i rekruttering og uddannelse af unge spillere har stor betydning for varetagelsen af sportens sociale og uddannende funktion.
- 45 Det følger heraf, at en ordning, som indeholder bestemmelser om betaling af en uddannelsesgodtgørelse i tilfælde af, at en ung spiller ved uddannelsesperiodens udløb indgår en kontrakt som professionel spiller med en anden klub end den klub, hvor han er blevet uddannet, i princippet kan begrundes i målet om at fremme rekruttering og uddannelse af unge spillere. En sådan ordning skal imidlertid reelt være egnet til at nå det nævnte mål og stå i rimeligt forhold hertil, idet der skal tages hensyn til de udgifter, som klubberne må afholde ved uddannelsen af såvel fremtidige professionelle spillere som af dem, der aldrig bliver professionelle (jf. i denne retning Bosman-dommen, præmis 109).
- 46 Hvad angår en ordning som den i hovedsagen omhandlede fremgår det af denne doms præmis 4 og 6, at den ikke var kendetegnet ved uddannelsesklubbens betaling

af en uddannelsesgodtgørelse, men af en erstatning, som den pågældende spiller risikerede at skulle betale på grund af opsigelse af sine kontraktlige forpligtelser, og hvis størrelse var uafhængig af de reelle udgifter til uddannelse, som den nævnte klub havde afholdt.

- 47 Som den franske regering har anført, beregnes denne erstatning i medfør af artikel L. 122-3-8 i den franske code du travail ikke i forhold til udgifterne til uddannelse, som uddannelsesklubben havde afholdt, men derimod i forhold til hele den skade, som denne klub havde lidt. Som Newcastle UFC har anført, blev omfanget af denne skade desuden fastlagt på grundlag af en vurdering baseret på kriterier, som ikke var fastlagt på forhånd.
- 48 Under disse omstændigheder gik udsigten til at opnå en sådan erstatning videre end nødvendigt med henblik på at fremme rekruttering og uddannelse af unge spillere samt at finansiere disse aktiviteter.
- 49 Henset til de ovenstående betragtninger skal de forelagte spørgsmål besvares med, at artikel 45 TEUF ikke er til hinder for en ordning, der med henblik på at nå målet om at fremme rekruttering og uddannelse af unge spillere garanterer uddannelsesklubben en godtgørelse i tilfælde af, at en ung spiller ved uddannelsesperiodens udløb indgår en kontrakt som professionel spiller med en klub i en anden medlemsstat, forudsat at denne ordning er egnet til at nå nævnte mål og ikke går videre end nødvendigt for at nå det.
- 50 En ordning som den i hovedsagen omhandlede, hvorefter en »espoir«-spiller, som ved uddannelsesperiodens udløb indgår en kontrakt som professionel spiller med en klub i en anden medlemsstat, risikerer at idømmes en erstatning, som ikke beregnes

ud fra de reelle udgifter til uddannelsen, er ikke nødvendig med henblik på at nå det nævnte mål.

Sagens omkostninger

- ⁵¹ Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Store Afdeling) for ret:

Artikel 45 TEUF er ikke til hinder for en ordning, der med henblik på at nå målet om at fremme rekruttering og uddannelse af unge spillere garanterer uddannelsesklubben en godtgørelse i tilfælde af, at en ung spiller ved uddannelsesperiodens udløb indgår en kontrakt som professionel spiller med en klub i en anden medlemsstat, forudsat at denne ordning er egnet til at nå nævnte mål og ikke går videre end nødvendigt for at nå det.

En ordning som den i hovedsagen omhandlede, hvorefter en »espoir«-spiller, som ved uddannelsesperiodens udløb indgår en kontrakt som professionel

spiller med en klub i en anden medlemsstat, risikerer at idømmes en erstatning, som ikke beregnes ud fra de reelle udgifter til uddannelsen, er ikke nødvendig med henblik på at nå det nævnte mål.

Underskrifter